

รายงานการประเมินผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต 6 ชุด

สุจิตรา โปร่งแสง

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

บทคัดย่อ

โครงการพัฒนาชุดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมในรอบปีที่ 3 จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านและการพัฒนาเยาวชนเชิงบวกสำหรับเยาวชนอาชีวศึกษาได้มีการพัฒนาชุดกิจกรรมและสื่อขึ้นเพื่อทดลองใช้ ดังนั้นการประเมินการทดลองใช้จึงได้พัฒนาขึ้นโดยนำแนวคิดการประเมินชั้นเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ ตีความ ข้อมูลที่บันทึกได้จากการวัดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของการจัดการเรียนการสอนวิชานั้นๆ ซึ่งในที่นี้ เป็นการวัด 6 กิจกรรม ใน 1 ชุดการเรียนรู้ การทดลองครั้งนี้ มี 6 ชุดการเรียนรู้ การประเมินผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมครั้งนี้ทำขึ้นใน 6 วิทยาลัย เพื่อประเมินผลลัพธ์และความเป็นไปได้ในการนำชุดการเรียนรู้ไปใช้ควบคู่ไปกับเทคนิคการประเมินชั้นเรียน ผลการประเมินประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมทั้งหก สรุปได้ว่า ในภาพรวม ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีการรับรู้เปลี่ยนไปในทางบวกมากขึ้นในเรื่อง ทักษะการใช้ภาษา การสื่อสาร การเข้าใจตนเอง การคิดให้เหตุผล ซึ่งทั้งหมดนี้ สอดคล้องกับการเรียนรู้ หรือ การพัฒนาทักษะชีวิตที่ชุดการเรียนรู้ทั้ง 6 ชุด ตั้งเป็นเป้าหมายไว้

คำสำคัญ : ทักษะชีวิต, การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้

Corresponding author: สุจิตรา โปร่งแสง, ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

E-mail : boonprong@yahoo.com

Evaluation Result of Six Life Skill Teaching Activities

Sujitra Prongsaeng

Education supervisor, Office of the Vocational Education Commission

Abstract

Sex education teaching material for vocational student is part of the vocational college sex education development project during the third year period under the technical support from Path2Health, the leading nongovernment organization. This material applied the classroom assessment concepts and principles. Before distributed to all vocational college, pilot testing is necessary. Therefore, the evaluation of these material and related document had been carried out to find out whether the classroom assessment technique and teaching learning materials can bring about any changes in the students, and how feasible it was in the vocational college context.

Six colleges were included in this evaluation on the voluntary basis. Evaluation results reflected that these material and approach based on classroom assessment can bring about changes in the student regarding knowledge, attitude, self confidence and reasoning skill.

Keywords : Life skill, Teaching activity evaluation

Corresponding author: Sujitra Prongsaeng, Education supervisor, Office of the Vocational Education Commission

หลักการและเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ร่วมกับองค์การ PATH ดำเนินโครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัด โดยมีวัตถุประสงค์สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและเอ็ดส์สำหรับเยาวชนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะทางเพศที่ดีของเยาวชน พัฒนาหลักสูตร คู่มือครู กระบวนการทำงานทางด้านเพศศึกษาและเครือข่ายผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และพัฒนารูปแบบระบบส่งต่อการดูแลสุขภาพและสังคมสำหรับเยาวชน¹ โดยเชื่อมต่อกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในสถานศึกษา ทั้งนี้จะจัดระบบนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือครูผู้สอนในระหว่างการจัดการเรียนการสอนตลอดภาคเรียน

การดำเนินการโครงการ² นี้ มีขั้นตอนดำเนินการโดย จัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย ผู้เข้าร่วมประชุมได้แก่ ผู้อำนวยการฯ รองผู้อำนวยการฯ ฝ่ายวิชาการ เพื่อชี้แจงโครงการและขอความร่วมมือและสนับสนุนในการเข้าร่วมโครงการฯ แล้วจัดอบรมให้ความรู้และปรับทัศนคติแก่ครูผู้สอนรายวิชา “เพศศึกษา” เครือข่ายและรองผู้อำนวยการฯ ฝ่ายวิชาการ จากนั้นจัดให้มีการนิเทศการสอนแก่ครูผู้สอนทุกคนตลอดภาคเรียน โดยคณะทำงานผู้นิเทศ (Coaching) และจัดเวทีแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์กลางภาคและจัดเวทีนำเสนอผลงานปลายภาคและประชุมวิชาการครูผู้สอนเพศศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทุกภาค

โครงการพัฒนาชุดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมในรอบปีที่ 3 จัดขึ้นเพื่อเสริมการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านและการพัฒนาเยาวชนเชิงบวกสำหรับเยาวชนอาชีวศึกษาได้มีการพัฒนาชุดกิจกรรมและสื่อขึ้นเพื่อทดลองใช้ ดังนั้นการประเมินการทดลองใช้จึงได้พัฒนาขึ้นโดยนำแนวคิดการประเมินชั้นเรียน³ ซึ่งเป็นกระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ตีความ ข้อมูลที่บันทึกได้จากการวัดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของการจัดการเรียนการสอนวิชานั้นๆ ซึ่งในที่นี้ เป็นการวัด 6 กิจกรรม ใน 1 ชุดการเรียนรู้ การทดลองครั้งนี้ มี 6 ชุดการเรียนรู้

แนวคิดหลักของการประเมินชั้นเรียนคือการให้ความสำคัญกับกิจกรรม กระบวนการเป้าหมาย โดยใช้เครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้สอนได้เข้าใจธรรมชาติผู้เรียน ได้ข้อมูลที่แสดงความสามารถการเรียนรู้ของผู้เรียน ในระหว่างการเรียนรู้แต่ละหัวข้อ และทราบผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในภาพรวม

นอกจากนี้ การประเมินชั้นเรียนยังเน้นการพัฒนานักเรียนมากกว่าตัดสินผลการเรียน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนา คือ ด้านพฤติกรรม การเรียน และคุณลักษณะของนักเรียนที่ สอดคล้องกับเป้าหมายของชุดการเรียนรู้

คำถามในการประเมินผลการทดลองจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมทักษะชีวิต

1. ชุดการเรียนรู้ทั้ง 6 ชุด ทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้อะไรบ้างอย่างไร
2. กระบวนการประเมินชั้นเรียนสะท้อนภาพการใช้ชุดกิจกรรมทั้ง 6 ชุดอย่างไร และนำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ได้หรือไม่ ระดับใด

ประชากร นักศึกษาที่เรียนวิชาเพศศึกษา
ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เปิดสอนวิชาเพศศึกษา
ทั่วประเทศ

การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงทำให้ได้
วิทยาลัยอาชีวศึกษาที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม
ทั้งหมด 6 แห่ง และมีนักศึกษาทั้งหมด 156 คน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยประเมินผลแบบสามเส้า วิธีการ
ประเมินกระบวนการ โดยการสังเกตการสอน
ทบทวนแบบบันทึกหลังสอน วิธีการประเมิน
ผลลัพธ์การเรียนรู้ ทำโดยการเปรียบเทียบ
ผลลัพธ์ระหว่างวิทยาลัยที่ทดลองในแต่ละชุด
กิจกรรม กับวิทยาลัยที่ไม่ได้ทดลองชุดกิจกรรม
นั้นๆ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล มีขอบเขตในการ
ดำเนินการดังนี้

1. การประเมินวิธีการจัดเรียนรู้ของครูที่
นำชุดการเรียนรู้ไปใช้ โดยการสังเกตการสอน
การทบทวนบันทึกหลังสอน และรายงานการใช้
ชุดการเรียนรู้ของครู

2. การประเมินกระบวนการเรียนรู้ของ
นักเรียนโดยดูจาก เครื่องมือในการจัดกิจกรรม
เช่น แบบสำรวจตัวเอง ใบงาน และ การตอบ
คำถามท้ายบทของคู่มือการเรียนรู้ของนักเรียน

3. การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่
เกิดขึ้นในเรื่อง ทศนคติซึ่งครอบคลุม ความรู้สึก
ความเชื่อมั่น ค่านิยม ความรู้

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียนในแต่ละวิทยาลัยที่ทำการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้

ชุดกิจกรรม	วิทยาลัย	จำนวนนักเรียนในการ ทดสอบก่อนเรียน	จำนวนนักเรียนในการทดสอบ หลังเรียน
1 คุณค่าภายใน	ว1	33	30
2 อยู่ด้วยกัน	ว2	27	26
3 วิจารณ์งาน	ว3	21	26
4 เคารพตัวเอง	ว4	13	16
5 โลกของงาน	ว5	38	38
6 เส้นทางชีวิต	ว6	25	20
รวม		157	156

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ ได้แก่ ข้อมูล
ความรู้ ทศนคติ และ การรับรู้ วิเคราะห์โดยใช้
สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความ
แปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

ส่วนข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ตาม
เนื้อหา และ สาระสำคัญของแต่ละคำถามในการ
ประเมินผลครั้งนี้

ผลการประเมินสามารถนำเสนอตาม
คำถามในการประเมินแต่ละข้อดังนี้

คำถามที่ 1. ชุดการเรียนรู้ทั้ง 6 ชุด ทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้อะไรบ้างอย่างไร

1.1 ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดในรูปผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ในส่วนของความรู้ ทักษะ ความรู้สึกร และ ทักษะหรือการปฏิบัติ

1.2 ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ในส่วน การรับรู้ความสามารถตนเอง การรับรู้ความรู้สึกของตนเอง

1.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชีวิตประสบการณ์ชีวิต

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของประเด็นการเรียนรู้ที่สะท้อนผลการเรียนรู้ด้านความรู้ระหว่างวิทยาลัยที่ทดลองชุดการเรียนรู้แต่ละชุดกับวิทยาลัยอื่น

ชุดการเรียนรู้	ประเด็น	วิทยาลัยที่มีผลการสอนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ/	ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ
1 คุณค่าภายใน	ไม่มีประเด็นที่แสดงความแตกต่างที่ชัดเจน	-	-
2.อยู่ด้วยกัน	แรงจูงใจที่ทำให้คนเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง	ว 2	0.001
		ทุกวิทยาลัย	0.222
3.วิจารณ์งาน	ข้อมูลจากตนเองหรือคนรอบข้างที่มีการถกเถียงแล้วทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดี	ว 3	0.031
		ว 6	0.022
4.เคารพตนเอง	เราควรเป็นผู้กำหนดความเป็นชายหญิงของตัวเองเราเอง	ว 2	0.045
		ว 6	0.030
		ทุกวิทยาลัย	0.035
5. โลกของงาน	การสื่อสาร วิเคราะห์แยกแยะ เป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานร่วมกันให้สำเร็จ	ว 4	0.044
		ว 2	0.033
6. เส้นทางชีวิต	การมีเป้าหมายและแผนการไปสู่เป้าหมาย ทำให้งานที่ฝืนเกิดขึ้นได้	ว 6	0.027

ผลการทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า วิทยาลัยที่ 2, 3, และ 6 สามารถสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นและทำได้ระดับที่เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ได้เรียนชุดการเรียนรู้นี้

กับ วิทยาลัยอื่นที่ไม่ได้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ วิทยาลัยที่ทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ที่ 1, 4, และ 5 แม้จะทำให้เกิดความแตกต่าง แต่ความแตกต่างนั้นยังไม่มากพอที่จะแสดงค่าถึงระดับความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยม ก่อนและหลังเรียน ของทุกวิทยาลัย

ชุดการเรียนรู้	ประเด็น	วิทยาลัยที่มีผล การสอนแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ/	ระดับความ เชื่อมั่นทาง สถิติ
ชุด1 คุณค่าภายใน ตนเอง	การค้นหาความสามารถของตนเองเป็นสิ่งที่ควร ทำ	ว1,2,4,6	≤0.05
ชุด1 คุณค่าภายใน ตนเอง	คุณค่าของคนอยู่ที่การเข้าใจ ยอมรับผู้อื่นที่ แตกต่างจากตน	ว2,4,6	≤0.05
ชุด 5 โลกของงาน	การมีความแตกต่างของความสามารถทำให้ สังคมพัฒนา	ว 4,1,3,2,5	≤0.05
ชุด 5 โลกของงาน	ความแตกต่างของบุคคลเป็นสิ่งที่จำเป็นของสังคม	ว 1,2,3,5,6	≤0.05
ชุด 3 วิจารณ์งาน	การทำตามคำสั่งของรุ่นพี่เป็นสิ่งจำเป็น	ว1,3, 4,5,6	≤0.05
ชุด 4 เคารพตัวเอง	การแสดงออกทางเพศที่ต่างไปจากสังคมกำหนด เป็นเรื่องผิด	ว1,2,3, 4, 5,6	≤0.05
ชุด6 เส้นทางชีวิต	การประสบความสำเร็จในชีวิตมาจากการรู้จัก และยอมรับตนเอง	ว 1,3,4,5,6	≤0.05

ผลการทดสอบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้านทัศนคติ ค่านิยม พบว่าวิทยาลัยที่ 1, 3, 4, 5 และ 6 สามารถสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นและทำได้ดีระดับที่เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ได้เรียนชุดการเรียนรู้ต่างๆ กับ วิทยาลัยอื่นที่ไม่ได้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่วิทยาลัยที่ทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ที่ 2 แม้จะทำให้เกิดความแตกต่าง แต่ความแตกต่างนั้นยังไม่

มากพอที่จะแสดงค่าถึงระดับความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในชุดการเรียนรู้ที่ทดลองได้ แต่สามารถทำให้เกิดความแตกต่างในส่วนทัศนคติและค่านิยมของชุดการเรียนรู้อื่น เช่น ชุด 1 ชุด 3 ชุด 4 และชุด 6 ได้นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การใช้ชุดการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และ ค่านิยม ได้มากกว่า 1 ด้านในแต่ละชุดการเรียนรู้อีกด้วย

ตารางที่ 4 แสดงการรับรู้ในการเปลี่ยนแปลงทักษะชีวิต เปรียบเทียบ ก่อน – หลัง การเรียนรู้

ทักษะ	ก่อนการเรียนรู้	หลังการเรียนรู้	การเปลี่ยนแปลง
	ชุดการเรียนรู้ X ±SD	ชุดการเรียนรู้ X ±SD	
ทักษะการสื่อสาร			
1.1 ปัญหาการเรียน	2.6 ±0.6	2.7±0.6	ดีขึ้น
1.2ปัญหาภาพลักษณ์	2.6 ±0.7	2.5 ±0.6	ลดลง
1.3 ปัญหาการเข้ากับแฟน	2.9±0.7	2.8±0.7	ลดลง
1.4 ปัญหาครอบครัว	2.9±0.7	2.8±0.8	ลดลง
ทักษะการเจรจาต่อรอง			
2.1 กับเพื่อน	2.8 ± 0.7	2.7±0.6	ลดลง
2.2 กับพ่อแม่	2.8± 0.8	2.8±0.7	เท่าเดิม
2.3 กับแฟน	2.5±0.9	2.8±0.9	ดีขึ้น
2.4 กับคนแปลกหน้า	2.4±0.8	2.6±0.8	ดีขึ้น
ทักษะการแก้ปัญหา			
3.1 การเรียน	2.7 ± 0.7	2.6 ± 0.6	ลดลง
3.2 ส่วนตัว	2.8 ± 0.6	2.8 ± 0.6	เท่าเดิม
3.3 เพื่อน	2.8±0.7	2.7 ±0.6	ลดลง
3.4 ความรัก	2.5 ± 0.9	2.6 ± 0.8	ดีขึ้น
3.5 ครูหรือผู้ใหญ่	2.6 ± 0.7	2.6 ± 0.6	เท่าเดิม
ทักษะการสร้างความสัมพันธ์			
4.1 กับเพื่อน	3.2 ± 0.6	3.1 ± 0.7	ลดลง
4.2 กับรุ่นพี่	2.7 ± 0.6	2.7 ± 0.6	เท่าเดิม
4.3 กับรุ่นน้อง	2.8 ± 0.7	2.7 ± 0.7	ลดลง
4.4 กับครูหรือผู้ใหญ่	2.8 ± 0.7	2.7± 0.8	ลดลง
ทักษะการปรับตัว หรือทำใจ			
5.1 กับเพื่อน	2.9 ± 0.6	3.0 ±0.7	ดีขึ้น
5.2 กับรุ่นพี่	2.6 ± 0.7	2.7 ±0.6	ดีขึ้น
5.3 กับรุ่นน้อง	2.6 ± 0.7	2.6 ± 0.6	เท่าเดิม
5.4 กับครูหรือผู้ใหญ่	2.8 ± 0.7	2.7 ±0.7	เท่าเดิม
ทักษะการนำเสนอตัวเอง	2.5 ±0.7	2.8 ± 0.7	ดีขึ้น
ทักษะการตัดสินใจ	2.8 ± 0.7	2.7 ± 0.7	ดีขึ้น

ชุดการเรียนรู้ทั้งหกชุด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทักษะการทำใจ การตัดสินใจ การต่อรองได้ดีขึ้นเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทักษะที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อย คือ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์และ การสื่อสารในเรื่องต่างๆ

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของ การรับรู้ความสามารถตนเองเปรียบเทียบ ก่อน หลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม

การรับรู้ความสามารถตนเอง	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนการเรียนรู้ด้วยชุด กิจกรรม	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังการเรียนรู้ด้วยชุด กิจกรรม	ผลการ เปลี่ยนแปลง
	กิจกรรม	กิจกรรม	
การรู้จักตนเอง	3.0 ± 0.6	2.9 ± 0.7	น้อยลง
การปรับปรุงตนเอง	2.6 ± 0.7	2.6 ± 0.6	เกือบเท่าเดิม
การสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น	2.8 ± 0.7	2.7 ± 0.7	น้อยลง
การแสวงหาข้อมูล	2.6 ± 0.6	2.7 ± 0.7	ดีขึ้น
การแสวงหาเพื่อน	2.8 ± 0.6	2.6 ± 0.7	น้อยลง
การรักษาความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง	2.9 ± 0.7	2.8 ± 0.7	น้อยลง
การสร้างภาพลักษณ์	2.6 ± 0.7	2.5 ± 0.6	น้อยลง
การจูงใจให้คนอื่นทำตาม	2.4 ± 0.7	2.4 ± 0.7	เท่าเดิม
การวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์	2.5 ± 0.7	2.5 ± 0.6	เกือบเท่าเดิม
การหลบปัญหา	2.5 ± 0.8	2.6 ± 0.8	มากขึ้น
การเอาตัวรอด	2.7 ± 0.8	2.6 ± 0.7	น้อยลง
การป้องกันปัญหา	2.7 ± 0.7	2.6 ± 0.7	น้อยลง
การโต้ตอบแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน	2.5 ± 0.8	2.4 ± 0.8	น้อยลง
การทำให้สถานการณ์ดีขึ้น	2.7 ± 0.7	2.7 ± 0.7	เท่าเดิม
การทำให้เกิดความสงบสุข	2.8 ± 0.8	2.7 ± 0.8	น้อยลง
การทำให้เกิดการเข้าใจผิด	2.9 ± 0.8	3.0 ± 0.8	มากขึ้น
การทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท	2.9 ± 0.9	3.1 ± 0.7	มากขึ้น
การทำให้เกิดความยุติธรรม	2.7 ± 0.7	2.7 ± 0.7	เท่าเดิม
การทำให้เกิดความเสมอภาค เท่าเทียม	2.8 ± 0.7	2.7 ± 0.6	น้อยลง
การทำให้เกิดกติกาสังคม	2.7 ± 0.7	2.6 ± 0.8	น้อยลง

การรับรู้ความสามารถตนเองเป็นผลลัพธ์
การเรียนรู้ที่สำคัญ จากการวิเคราะห์พบว่า
นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถตนเองลดลง
เล็กน้อย 11 ด้าน เท่าเดิม หรือ เกือบเท่าเดิม 4

ด้าน มากขึ้น 4 ด้าน อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก
ตัวเลขแสดงการเปลี่ยนแปลงมีจำนวนน้อยมาก
1.4 ผลลัพธ์การเรียนรู้

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริง

ประสบการณ์จากสังคม	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนการเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรม	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังการเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรม	ผลการ เปลี่ยนแปลง
ด้านจิตใจเชิงลบ			
การถูกเพื่อนล้อเลียน	2.6 ± 0.8	2.6 ± 0.7	เท่าเดิม
การถูกเพื่อนดูถูกให้อับอาย	3.1 ± 0.7	3.0 ± 0.7	ลดลง
การทะเลาะกับเพื่อน	3.0 ± 0.6	2.9 ± 0.6	ลดลง
ด้านร่างกายเชิงลบ			
การถูกเพื่อนหรือคนรู้จักทำร้าย	3.2 ± 0.7	3.3 ± 0.6	เพิ่มขึ้น
การถูกทำร้ายโดยรุ่นพี่ รุ่นน้อง	3.7 ± 0.6	3.7 ± 0.6	เท่าเดิม
การชกต่อยตบตีกับเพื่อน	3.5 ± 0.7	3.5 ± 0.6	เท่าเดิม
ด้านสังคมเชิงลบ			
การถูกตำราวจับ	3.6 ± 0.7	3.6 ± 0.7	ลดลง
การถูกผู้ใหญ่คาดโทษ	3.3 ± 0.7	3.4 ± 0.7	เพิ่มขึ้น
ด้านสังคมเชิงบวก			
การได้รับการยกย่องชมเชยจากญาติพี่น้อง	2.4 ± 0.7	2.3 ± 0.6	ลดลง
การได้รับการยกย่องชมเชยจากเพื่อน	2.2 ± 0.6	2.2 ± 0.5	เท่าเดิม
การได้รับการยกย่องชมเชยจากโรงเรียน	2.1 ± 0.7	2.0 ± 0.6	ลดลง
การได้รับการยกย่องชมเชยจากสังคม	2.0 ± 0.7	2.0 ± 0.7	เท่าเดิม

การเรียนรู้ทั้งหกชุดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องประสบการณ์ในสังคมกลุ่มเพื่อนมีแนวโน้มลดลง 2 ใน 3 เรื่อง ส่วนเรื่องความรุนแรง ทางร่างกาย ยังคงเหมือนเดิมเป็นส่วนใหญ่ และด้านสังคมเชิงบวกยังมีการ

เปลี่ยนแปลงน้อยหรือเท่าเดิม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเวลาในการวัดการเปลี่ยนแปลงเป็นช่วงสั้นๆ และ /หรือ ชุดกิจกรรมที่ทำขึ้นไม่ได้เน้นประเด็นเรื่องการรุนแรงมากนัก

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้หรือความรู้สึกของตนเอง

ประสบการณ์ด้านการรับรู้หรือความรู้สึก ของตนเอง	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนการเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรม	ค่าเฉลี่ยและค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังการเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรม	ผลการ เปลี่ยนแปลง
	ชุดกิจกรรม	ชุดกิจกรรม	
การรู้สึกเบื่อ น้อยใจในตนเอง	2.5 ± 0.9	2.6 ± 0.9	มากขึ้น
การรู้สึกว่าตนเองมีปัญหา	3.0 ± 0.8	3.0 ± 0.7	เท่าเดิม
การรู้สึกว่าตนเองไม่อนาคต	3.3 ± 0.8	3.2 ± 0.8	ลดลง
การรู้สึกอยากหนีไปจากคนรอบข้าง	3.0 ± 0.9	3.0 ± 0.9	เท่าเดิม
การรู้สึกเป็นส่วนเกินของคนรอบข้าง	3.1 ± 0.8	3.0 ± 0.9	ลดลง
การรู้สึกว่าตัวเองดีกว่าคนรอบข้าง	3.4 ± 0.7	3.3 ± 0.8	ลดลง
การรู้สึกว่าถูกเอาเปรียบ หลอกใช้	3.1 ± 0.8	3.1 ± 0.8	เท่าเดิม
การรู้สึกอยากได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง	2.7 ± 0.9	2.8 ± 0.8	มากขึ้น

การรับรู้ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบน้อยลง เช่น การคิดถึงอนาคต การรู้สึกเป็นส่วนเกินของคนรอบข้าง แต่ยังมีความรู้สึกเบื่อตนเอง และอยากได้รับการยอมรับจากคนรอบข้างมากขึ้น และการรู้สึกถูกหลอกใช้ ยังไม่เปลี่ยนแปลง

คำถามการประเมินผลที่ 2. กระบวนการประเมินชั้นเรียนสะท้อนภาพ การใช้ชุดกิจกรรมทั้ง 6 ชุดอย่างไร และ นำไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ได้หรือไม่ ระดับใด

ตารางที่ 8 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละชุดกิจกรรมที่นักเรียนสะท้อนหลังเรียนจบแต่ละชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้ที่	ตัวอย่างคำพูดของนักเรียน
1 คุณค่าภายใน	“การรู้ข้อบกพร่อง ทำให้แก้ไขได้” “การไม่หลอกลวงก็มีคุณค่าได้” “การสวຍ หลอ เป็นเรื่องภายนอก” “หน้าตาไม่ได้วัดคุณค่าคน”
2 อยู่ด้วยกัน	“รู้ความคิดเห็นของเพื่อนที่ต่าง ที่เหมือน ของเพื่อน” “เราทุกคนมีความแตกต่าง” “การกล้าบอก กล้าแสดงออก” การเคารพสิทธิทำให้เราอยู่ร่วมกันได้
3 วิจารณ์งาน	ไม่มีการตอบ
4 เคารพตัวเอง	“ทุกคนทำผิดได้” “ทำผิดแล้วควรรู้จักแก้ไข” “เราต้องนำความดีไปใช้ให้มากที่สุด” “ทำความดีไปเรื่อยๆ” “ไม่ดูหมิ่นคนจน” “การมองรอบด้าน” “การทำผิดพลาด ดีกว่าไม่เคยทำอะไรเลย” “คำพูดทำให้เกิดอารมณ์ แยกแยะ”
5 โลกของงาน	นักเรียนส่วนใหญ่ตอบไม่ได้ คนที่สามารถระบุเรื่องที่เรียนรู้ได้ดี มีน้อยมาก ตัวอย่าง คำตอบ เช่น “ความสุข อยู่ที่เราคิด” “ความสุขไม่จำเป็นต้องรวย” “ได้รู้สิ่งที่ทำให้เพื่อนมีความสุข” “ได้มีวิธีเลี่ยงความทุกข์” “ได้มีวิธีหาความสุขให้ ตัวเองเพิ่มขึ้น” “เงินซื้อทุกอย่างไม่ได้” “ไม่ว่าทุกข์ หรือ สุข เราก็ผ่านมันไปได้”
6 เส้นทางชีวิต	นักเรียนส่วนใหญ่ตอบไม่ได้ คนที่สามารถระบุเรื่องที่เรียนรู้ได้ดี มีน้อยมาก ตัวอย่าง คำตอบ เช่น “ความสุข อยู่ที่เราคิด”

ในภาพรวม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตนเองและสามารถประยุกต์ใช้ แต่ยังมีปัญหาบางชุดที่การบันทึกไม่ครบ หรือ ไม่ได้เขียนให้ครบถ้วน

การประเมินกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใช้การวิเคราะห์ จากคำถามท้ายบท และ ใบงาน หรือ ผลงานการทำกิจกรรมของนักเรียนมาประกอบ ทำให้เห็นภาพการเรียนรู้ของนักเรียนตามธรรมชาติของนักเรียนได้ว่า มีนักเรียนประมาณ 1 ใน 3 ที่สามารถเรียนรู้ สื่อสาร เขียนประเด็นการเรียนรู้ได้ชัดเจนด้วยตนเอง

ผลการสังเกตกระบวนการจัดการเรียนรู้
เนื่องจากเวลาจำกัด ทีมประเมินผลจึงทำการสังเกตการณ์สอนได้เพียง 3 ใน 6 และมีผลการสังเกตพอสรุปได้ดังนี้

1. ครูสามารถดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนได้ แต่ยังเป็นการสรุปและบรรยายจากครูเป็นส่วนใหญ่ โดยเริ่มจากการทบทวนคาบก่อนเรื่องอารมณ์ชั่ววูบ แล้วใช้วิธีเรียกชื่อให้เด็กตอบ มีอุปสรรคเล็กน้อยสำหรับเกี่ยวกับเครื่อง LCDProject ในการเปิดคลิป ซึ่งไม่ใช่ประเด็นเรื่องไม่มี LCDProject แต่เป็นเนื่องจาก มีการประชุม และจึงทำให้ต้องเปลี่ยนห้อง ซึ่งมีผลกับอุปกรณ์

ครูยังไม่ค่อยมีทักษะ และไม่เข้าใจ หรือยังไม่ไวต่อกระบวนการ สังเกตได้จาก มีกลุ่มเด็กด้านหลัง ๒ – ๓ คน ที่ไม่เข้ากลุ่ม แต่คุณครูก็ไม่ไวพอที่จะจับได้ ไม่ถามและไม่จัดการ ต่อเมื่อมีเด็กมาเข้า เด็กกลุ่มนี้จึงค่อยได้กลุ่มกับเพื่อนที่มา

ซ้ำ แล้วครูก็ให้เข้ากลุ่มนี้ ซึ่งมีบรรยากาศการไม่ค่อยเข้ากัน

ครูมีการปรับ case ในกิจกรรมได้เหมาะสม ระหว่างกลุ่มนำเสนอ คุณครูซักค้านเด็กตลอด ทำให้ขัดความคิดเด็ก และเด็กมีท่าที่ไม่มั่นใจในความคิดเห็นของตนเอง

2. บรรยากาศดี เด็กตอบรับกับกิจกรรมชอบที่ได้คุยกัน แลกเปลี่ยนกับเพื่อน ชอบที่จะได้เรียนเรื่องราวเหล่านี้ ได้นำไปใช้ในชีวิตตัวเอง เด็กสนุก ครูมีความเป็นกันเอง หากครูมีทักษะในการถามและจับประเด็นมากกว่านี้ จะช่วยให้เด็กบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนได้มากข้อสังเกต เด็กสนุกสนานมาก แลกเปลี่ยนถกเถียงกันเยอะ ทั้ง ๆ ที่ครูยังมีทักษะการตั้งคำถามไม่ดีนัก ซึ่งไม่แน่ใจว่าเป็นลักษณะเด็กตามสาขาที่เรียนมีผลหรือไม่

3. ห้องเรียน เป็นห้องเรียนชั่วคราว โดยใช้ห้องประชุมกันเป็นห้องเรียนสามห้อง เข้า – ออกทางเดียวกัน เด็กและครูจะเข้าชั้นเรียน ต้องเดินทะลุผ่านห้องเรียนอื่น และห้องเรียนเก็บเสียงไม่ได้ โต๊ะเรียนใช้โต๊ะประจำห้องประชุม เมื่อครูแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ เด็กจึงไม่ค่อยเคลื่อนย้ายตัวเอง แต่ใช้วิธีกลับหลังหัน เข้าหากัน

4. การใช้เครื่องมือ เช่น แบบใบงาน คำถามท้ายบท ยังมีเด็กไม่เข้าใจคำถามบางข้อในกิจกรรม หลายคน สะกดคำไม่ถูกต้อง

โดยสรุป ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมตามที่กำหนดในคู่มือการจัดกิจกรรม ทำให้เห็นได้ว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ในการนำใช้ แต่อาจต้องการอุปกรณ์สื่อทัศนูปกรณ์ หวังให้พร้อมกว่านี้

เมื่อพิจารณาการนำการประเมินชั้นเรียนไปใช้พบว่าครูได้พยายามทำตามทุกขั้นตอน แต่เนื่องจาก ขั้นตอนของการประเมินชั้นเรียนจำเป็นต้องมีการใช้ข้อมูลเชื่อมโยงกัน และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนด้วย ซึ่งในการทดลองครั้งนี้ พบว่า ครูผู้สอน ไม่ได้ทำในส่วนการเชื่อมโยงของแต่ละกิจกรรม และ ไม่มีการให้ข้อมูลย้อนกลับกับนักเรียนทั้งๆที่ข้อมูลที่นักเรียนกรอกเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และข้อมูลประเมินตนเองได้มีการจัดทำตามขั้นตอน

ผลการใช้ บันทึกหลังสอน เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้สอนได้ใช้ประเมินการสอนของตนเอง

ในบันทึกหลังสอนที่โครงการจัดทำขึ้นได้มีการระบุ

ประเด็น	รายละเอียดที่ครูเขียนไว้	ข้อเสนอแนะ
การจัดกิจกรรมตามแผนที่ตั้งใจ มีกิจกรรม อะไรบ้าง เรียงลำดับอย่างไร	ครูส่วนใหญ่ระบุกิจกรรม 1 ถึง 2 อย่าง โดยไม่มีรายละเอียดเท่าที่ควร	ปรับประเด็นเป็นข้อย่อยให้ชัดเจนขึ้น และมีคำจำกัดความว่า แผนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ และ กิจกรรมที่ครูทำในแต่ละหัวข้อ หรือ ขั้นตอนของการสอน ควรเขียนรายละเอียดให้มากกว่าเดิม
กิจกรรมที่ได้ทำคืออะไรบ้าง	ส่วนใหญ่บันทึกเพียงว่า “ทำได้ทุกขั้นตอน”	
อุปสรรคที่ทำให้ทำตามแผนไม่ได้มีอะไรบ้าง	ส่วนใหญ่บันทึกว่า อุปสรรคคือ เวลาน้อยไป หรือ คำตอบ ข้อคำถามในแต่ละเครื่องมือ น่าจะมีรายละเอียดให้มากขึ้น	
นักเรียนแสดงความรู้สึกละเอียดอย่างไรในแต่ละหัวข้อการเรียนรู้	มีการบันทึกชื่อของนักเรียน	
นักเรียนคนใดที่โดดเด่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้	มีการบันทึกชื่อของนักเรียน	
โดยภาพรวม กิจกรรมที่ทำไปสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ข้อใดได้บ้าง	มีการบันทึกสั้นๆ เช่น “ทำได้ทุกกิจกรรม”	
ถ้าต้องใช้กิจกรรมการเรียนรู้อีกครั้ง ท่านจะปรับเปลี่ยนอะไรบ้างอย่างไร	มีการชี้ประเด็น เช่น การใช้สื่อ การตั้งคำถาม หรือ คำถามที่ใช้ หรือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม หรือ “ไม่ต้องปรับ” เป็นต้น	

สรุปกระบวนการที่ครูนำใช้ชุดการเรียนรู้

ในภาพรวม ครูผู้สอนได้นำชุดการเรียนรู้ไปใช้ตามขั้นตอน ไม่มีการจัดทำแผนการสอนด้วยตนเอง ยังมีประเด็นปัญหาด้านการเตรียมการ ที่ต้องมีการจัดทำเอกสาร การจัดเตรียมเครื่องมือ เช่น ใบงาน แบบสำรวจตนเอง และอื่นๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งต้องทำในเกือบทุกชุดการเรียนรู้

นอกจากนี้ การทดลองใช้ ชุดการเรียนรู้ร่วมกับเครื่องมือการประเมินชั้นเรียนทำให้ครูซึ่งไม่คุ้นชินกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนการประเมินชั้นเรียน จึงทำให้การดำเนินการยังขาดความครบถ้วนในเนื้อหา และขาดการวิเคราะห์ประมวลผล นำผลไปใช้พัฒนาหรือจัดการเรียนรู้หัวข้อต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม

สำหรับครูที่ทดลองใช้ สะท้อนว่า กระบวนการเชื่อมโยงชุดการเรียนรู้กับการประเมินชั้นเรียนมีประโยชน์ แต่ต้องการการอบรม ฝึกฝน และกำกับ ติดตาม เพื่อให้สามารถใช้ได้ถูกต้องมากขึ้นก่อน เพื่อความมั่นใจ

ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คือ

1. ครูเห็นคุณค่าของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตว่าเป็นเรื่องที่สำคัญในการเตรียมผู้เรียน เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม
2. ครูมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนักเรียนมีส่วนร่วม ได้แก่ ทักษะการวางแผน การกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม ด้วยเทคนิคต่างๆ เช่น คำถาม อุปกรณ์ สื่อ น้ำเสียง ท่าทาง การสร้างข้อตกลง
3. สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เช่น สภาพ และ ขนาด ของห้องเรียน สื่อทัศนูปกรณ์ ทั้งภาพ และ เสียง
4. เวลา ที่เหมาะสมกับกิจกรรม ดังนั้น ครูต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการเลือก และ ปรับกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติ นักเรียน และ เป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละหัวข้อ

ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการใช้ระบบและเครื่องมือของการประเมินชั้นเรียนคือ

1. ครูต้องเข้าใจหลักการ วิธีการ และ ประโยชน์ของเครื่องมือแต่ละชุดที่จะนำไปใช้
2. ครูต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ ประมวลผล และ นำผลไปใช้ในแต่ละชั้นของการประเมินชั้นเรียน

3. ครูต้องได้รับการพัฒนาทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการประเมินชั้นเรียน

บทสรุป

ประสิทธิผลการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมทั้งหก พอจะสรุปได้ว่า ในภาพรวม ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนมีการรับรู้เปลี่ยนไปในทางบวกมากขึ้นในเรื่อง ทักษะการใช้ภาษา การสื่อสาร การเข้าใจตนเอง การคิดให้เหตุผล ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้องกับการเรียนรู้ หรือ การพัฒนาทักษะชีวิตที่ชุดการเรียนรู้ทั้ง 6 ชุด ตั้งเป็นเป้าหมายไว้

เอกสารอ้างอิง

1. ชะนวนทอง ธนสุกาญจน์ และคณะ. รายงานการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา รอบด้านมิติเพื่อการพัฒนา ภาควิชาสุขศึกษา และพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2555.
2. องค์กรแพททูเฮลท์. รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้เพื่อเสริมการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านและการพัฒนาเยาวชนเชิงบวก สำหรับเยาวชนอาชีวศึกษา เอกสารอัดสำเนา; 2557.
3. สันติ ศรีประเสริฐ. เทคนิคการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ รายงานการประชุมวิชาการเพศศึกษาเพื่อเยาวชน ครั้งที่ 5 ก้าวที่กล้าเพศวิถีศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งวุฒิภาวะ; 3-5 สิงหาคม 2554; โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ; 2553.